Голос України

ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

ЦЬОГО ДНЯ

■ 1893 р. Народився кінооператор Данило Демуцький. Зняв Довженкові фільми «Земля», «Арсенал», «Іван». ■ 1910 р. В Одесі при місцевому аероклубі відкрився Військово-авіаційний клас — перша в Росії школа військових льотчиків. ■ 1924 р. Пуск Єнакіївського коксохімічного заводу. ■ 1945 р. Сполучені Штати випробували першу в світі атомну бомбу. ■ 1978 р. Помер видатний художник-графік Євген Кибрик. Колекцію своїх творів заповів місту Вознесенську на Миколаївщині, звідки був родом. ■ 1990 р. Верховна Рада УРСР прийняла Декларацію про державний суверенітет України.

«Столичним експресом» у нову еру

▼ 8-9

Самі вдома

▼ 12

ОФІЦІЙНО

Найкраща більшість — коаліційна

Перша сесія Верховної Ради четвертого скликання завершилася. Вона почала свою роботу 14 травня 2002 року у складі 447 народних депутатів і закінчила — 12 липня. Відбулися 42 пленарні засідання, на яких розглянуто 123 організаційні й першочергові законодавчі питання.

Наступна сесія розпочнеться 3 вересня.

(Закінчення на 2-й стор.).

Підвищити ефективність

Учора під головуванням Президента України Леоніда Кучми в столичному Українському домі відбулася Всеукраїнська нарада з питань розвитку малого і середнього бізнесу. В її роботі взяли участь Голова Верховної Ради України Володимир Литвин, Прем'єр-міністр Анатолій Кінах, глава адміністрації Президента Віктор Медведчук, представники уряду, керівники місцевих органів виконавчої влади та самоврядування, фахівці з питань розвитку підприємництва, представники провідних громадських об'єднань підприємців.

На нараді обговорювався сучасний стан вітчизняного підприємництва, а також завдання щодо підвищення ефективності розбудови цього сектору економіки, **повідомляє Укрінформ.**

Зустрічі на грузинській землі

Прем'єр-міністр України Анатолій Кінах перебуває з триденним робочим візитом у Грузії, де разом із державним міністром цієї країни Автандилом Джурбенадзе проводить четверте засідання спільної міжурядової комісії з економічного співробітництва.

Як **передає «Інтерфакс-Україна»,** на засіданні комісії буде розглянуто широке коло питань торговоекономічної співпраці. Сьогодні Анатолій Кінах зустрінеться з Президентом Грузії Едуардом Шеварднадзе і главою грузинського парламенту Ніно Бурджанадзе. Крім того, український прем'єр візьме участь у відкритті україно-грузинського форуму бізнесових кіл, а також відвідає першу в Грузії українську школу імені Михайла Грушевського.

16 ЛИПНЯ 1990 РОКУ. ПЕРШИЙ КРОК ДО НЕЗАЛЕЖНОСТІ!

Початок дев'яностих. Суспільство вчиться ходити. Вперше — не строєм, а осібно. Перший крок, як перший крик дитяти. Голосний, непевний.

Перші демократичні вибори. Перші засідання новообраної Верховної Ради. Змагання жменьки демократів і представників тодішньої Компартії. І — несподівано —одностайність під час затвердження Деларації про державний суверенітет Української РСР.

На горизонті почали проявлятися контури Волі. То був лишень перший крок. Ми продовжуємо йти. Але не «до світлого майбутнього», а до громадянського суспільства, демократії, справжньої ринкової економіки, де не буде диктату чиновників різного калібру, хабарів і корупції, до суспільства, де будуть надійно захищені права Людини. Себто до тих принципів, які і закладалися у Декларацію.

(Продовження на 2-й стор.).

Я ВАМ ПИШУ...

А ночі влітку холодні...

З першого травня на весь літній період нам відключили газ, але ж і влітку інколи температура повітря знижується й нам доводиться вмикати духовку, щоб зігрітися. Мій чоловік — інвалід війни II групи, і, я думаю, не треба пояснювати, що тепло для нього потрібне у першу чергу.

Коли я звернулася до міської служби газу з проханням підключити нас, мені відповіли, що тоді й платити доведеться набагато дорожче. Але це нам невигідно. Виходить, що за все своє життя ми навіть на тепло не заробили.

Олександра ВАСИЛЕВСЬКА.

Харків.

ВРОЖАЙ-2002

Хліб є

Статистика зафіксувала в Одеській області другий мільйон тонн зібраного збіжжя. Відзначив цей ужинок і Президент Л. Кучма: «Це вагомий внесок до всеукраїнського короваю», — привітав він хліборобів. Добрим словом згадав він і аграріїв Дніпропетровщини та Херсонщини, де взяли по мільйону тонн колоскових нового врожаю. Селяни, підкреслив Президент у своєму посланні, «у складних погодних умовах нинішнього року переконливо довели, що натхненною працею можна завжди досягти значних результатів». Президент подякував усім причетним до врожаю трудівникам за нелегку працю і високу майстерність.

І справді, є нагода казати про майстерність і самовідданість вітчизняних аграріїв, коли бачиш ті «вбиті» комбайни, якими збирають хліб у багатьох господарствах. А навантаження на кожний зернозбиральний агрегат-розвалюху неможливе — по 300—400 гектарів. І вже точно не вина хліборобів Дніпропетровської області в тому, що за прогнозами врожай зерна тут, порівняно з торішнім, буде менший на третину.

У НОМЕР

***

Приборкано вогняну стихію в лісах: на площі 6 гектарів біля села Трушевці Черкаської області, 25 гектарів у районі сіл Гладківка та Мала Кардашинка Херсонської області та на торфовищі площею близько 8 гектарів біля села Кам'яне на Рівненщині. Жертв та постраждалих немає. Під час пожежі, що виникла в одному з житлових будинків Кривого Рогу, врятовано чотирьох його мешканців, **повідомила прес-служба МНС нашому кореспонденту Якову ГАЛЬЧЕНКУ.**

***

У кількох місцях Придесення вирують пожежі на торф'яниках. Майже 300 гектарів охоплено вогнем під селом Дніпровським. Пожежа зачепила вже ліси Ревунівського та Пакульського лісництв, де згоріло чимало хвойних насаджень. Продовжуть палати торф'яники біля сіл Іванівка, Хропате, урочища Товкачі Тихоновицького лісництва, урочища Стариця (поблизу Тихоновичів та Єліного). На гасінні вогню задіяно відповідну техніку, працюють фахівці МНС, державної пожежної охорони, об'єднання «Чернігівліс» та місцеві жителі. Навколо осередків пожеж створюють захисні канави та мінералізовані смуги, **повідомляє з Чернігівщини наш власний кореспондент Сергій ПАВЛЕНКО.**

***

Спека масово покликала всіх до водойм. Упевнено повзе вгору і крива потонулих. З початку року у водоймах країни пішло з життя вже 783 особи, з них 121 дитина. На жаль, чимало випадків, коли між першим і другим заходженням у воду компанія, стомлена спекою, перехиляє певну кількість алкоголю, що нерідко і призводить до трагедії. **Міністерство охорони здоров'я попереджає:** біля води найкраще пити воду — так безпечніше.

***

Сьогодні у Севастополі відкриють об'їзну автомобільну дорогу. Її будівництво, розпочате ще в радянські часи, поновили кілька років тому. За даними міськдержадміністрації, при спорудженні автомагістралі освоєно більш аніж 30 мільйонів гривень.

Нова дорога в об'їзд Інкермана, який адміністративно входить до складу Севастополя, може принципово вплинути на туристсько-рекреаційні потоки в Криму, оскільки значно скорочує шлях до Південного узбережжя півострова.

Учора вранці в Кіровоградській обласній дитячій лікарні померли сіамські близнюки-дівчата, які народилися два тижні тому

Найкраща більшість — коаліційна

(Початок на 1-й стор.).

Після закриття сесії Голова Верховної Ради Володимир Литвин провів прес-конференцію. Перше запитання, яке прозвучало на ній, було напоготові в кожного з її учасників, оскільки доля парламентської більшості найактивніше обговорювалася під час засідань ВР та у ЗМІ. Отже, чи буде в парламенті створено депутатську більшість?

Володимир Литвин сказав, що це запитання для нього і просте, і надзвичайно складне. Він стоїть на тому, щоб Верховна Рада була консолідованою, без протистоянь. Бо більшість завжди спрямована проти когось, у цьому разі — проти меншості. «Нам нічого ділити, — зауважив він, — стратегічні цілі однакові. Різниця — у тактиці». Якщо більшість буде створено так, як у минулому, вона знову стане ситуативною. І знову нас чекатимуть парламентські потрясіння, — переконаний Голова ВР.

У зв'язку з цим Володимир Литвин сказав, що він краще ставиться до коаліції в парламенті, ніж до створення більшості. З цього приводу він мав не одну розмову з лідером «Нашої України» Віктором Ющенком. Мається на увазі коаліція від парламенту до уряду. «Це те, що нині найнеобхідніше», — вважає Володимир Литвин. Але тут, на його думку, треба зосередитися на одній ідеї, виписати найголовніші проблеми та механізми їх реалізації. «А якщо в одному документі реалізовувати позитив і засуджувати негатив — нічого не вийде», —впевнений глава парламенту.

Відповідаючи далі на запитання, Володимир Литвин мовив, що для нього робота у Верховній Раді є великим життєвим і політичним уроком. Він не хизується і хоче, щоб його чули і розуміли люди. Тому виступи, зокрема, готує собі сам, «бо як хтось їх буде готувати, тоді почують не мене». Він за те, щоб у парламенті доповідали міністри. Саме так слід розуміти його вислів на одному із пленарних засідань: Верховна Рада — не прохідний двір. Не повинно бути так, коли доповідачем визначається міністр, а сам міністр призначає доповідача на Верховній Раді в особі державного секретаря.

Сьогодні, на думку Володимира Литвина, українське суспільство дуже поляризоване. Західна Україна більше підготовлена до співпраці з Європою, в тому числі з такими структурами, як НАТО та Європейський союз. Схід і Південь має свої відтінки. Тому треба не шкодувати зусиль, щоб консолідувати суспільство. «Наша політика, — зауважив Голова ВР, — повинна бути проукраїнськи егоїстичною. Ми повинні припинити плач. Всередині країни можемо жорстко дискутувати, але на міжнародній арені маємо виступати одним фронтом».

Стосовно внесення змін та поправок до Конституції Володимир Литвин висловився негативно. «Не доведи Господи, — сказав Голова ВР, — замислювати зміни до Конституції заради змін». Він вважає, що в середовищі українського суспільства проходить радикальна зміна поколінь. Формується еліта, народжена у 50-х роках, яка освіту здобула у 70-х, і її внесок у конституційні засади може бути вирішальним, якщо нікого не підганяти.

Під цим кутом слід розглядати і питання про УПА та ветеранів повстанської армії, вважає Володимир Литвин. «Нам треба працювати над створенням таких умов, щоб рішення про порозуміння було сприйняте усім суспільством. І такий час настане».

Володимира Литвина спитали, як йому нині працюється з Президентом. На що він відповів, що тепер бачиться з Президентом значно рідше, ніж за часів його керівництва адміністрацією, коли «зустрічався по кілька разів на день». У парламенті наявна штатна ситуація, ставлення Президента нормальне, бо він розуміє, що за Верховною Радою стоять виборці. Необхідно добиватися постійної співпраці між Верховною Радою, Президентом і урядом, інакше будемо весь час перебувати в «болоті невизначеності», переконаний Володимир Литвин.

Анатолій КАРАСЬ.

16 липня 1990 року. Перший крок до незалежності!

Фото Юрія МОСЕНЖНИКА.

Народні депутати приймають Декларацію про державний суверенітет України.

(Початок на 1-й стор.).

Проте і тоді, і тепер продовжують лунати голоси, що, мовляв, якби не єльцинська Росія, яка прийняла свій подібний акт дещо раніше, то Україна ніколи не наважилася б на цей крок. Та чи насправді це так? З цим запитанням ми звернулися до народних депутатів, які приймали Декларацію про державний суверенітет УРСР.

Степан ХМАРА:

— Це зовсім не відповідає дійсності. Головне завдання демократичної опозиції, яка тоді прорвалася до Верховної Ради, було вибороти незалежність Української держави.

Ухвалення Декларації про державний суверенітет — фундамент, перший наріжний камінь проголошення незалежності України. А тому деякі депутати, в тому числі і я, записалися в Комісію з питань державного суверенітету. Ми у неймовірно важких умовах, поперше складали проект Декларації, по-друге, дуже тяжко цей процес ішов, оскільки був шалений опір.

Я маю сказати, що прийняття Декларації стало можливе тому, що була значна підтримка наших потуг поза Верховною Радою. Тисячі людей приходили під стіни будинку під куполом на нинішній вулиці Грушевського. Час від часу проходили демонстрації, маніфестації на підтримку нашої Незалежності.

Саме за таких обставин нам вдалося перебороти опір Компартії, яка мала у парламенті абсолютну більшість. Але коли ми були у меншості, то мали підтримку більшості поза стінами будинку Верховної Ради.

Наступним кроком у розвиток Декларації про державний суверенітет було ухвалення постанови Верховної Ради про дійсну військову службу наших громадян на території України. І вже восени 1990 року наші громадяни мали правовий захист. І ніхто не йшов служити до лав совєцької армії тодішнього союзу.

Потім у розвиток Декларації 3 серпня, якщо я не помиляюся, був прийнятий Закон «Про економічну самостійність України».

Тобто прийняття Декларації про державний суверенітет було не випадкове. Це — об'єктивний процес. Я був у підготовчій групі народних депутатів, які готували проведення першої сесії Верховної Ради у 1990 році від Львівської області. Від кожної області в ній було по два представники. Я добре пам'ятаю, що нам роздали пакет документів, у яких був проект звернення до радянських республік із закликом підписати новий союзний договір. Був проект цього союзного договору. Планувалося, що сесія триватиме три тижні. А вона практично закінчилася у першій декаді серпня. Тобто ми відразу заявили про свою мету: підготувати Незалежність Української держави.

Звичайно, комуністична більшість зустріла наші думки і пропозиції вельми розгублено. Хоча, скажу відверто, мій виступ на першому засіданні підготовчої групи був зустрінутий як виступ божевільного. Вони не заперечували, але дивилися на мене величезними очима, як на ненормальну людину. Але потім усі мої думки дуже швидко стали реальністю.

Левко ЛУК'ЯНЕНКО:

— Процеси, які тоді відбувалися в Україні, справді, були частиною тих процесів, що проходили на території Російської імперії під назвою Союз Радянських Соціалістичних Республік. Значною мірою атмосфера у багатьох республіках — Україні, Росії, Прибалтиці — зумовлювалася одним і тим самим процесом демократизації.

Конкретно Росія першою зробила заяву про державний суверенітет. Це зробив Єльцин. Але мета Єльцина була, звичайно, не розвал Радянського Союзу, а його модернізація. І Єльцин, борючись супроти Горбачова, придумав цю декларацію.

Верховна Рада України тоді складалася із 120 плюс-мінус три-п'ять депутатів-патріотів, які були обрані від Української Гельсінської спілки, Руху, інших організацій, а решта були комуністи.

Звичайно, що на тих депутатів Верховної Ради Української РСР значною мірою мали вплив ті процеси, які відбувалися в Росії. Це ми мусимо визнати прямо. Хоча це не був вирішальний момент. Але, тим не менше, це тло все-таки існувало.

Готуючись до проголошення Декларації про державний суверенітет, Народна Рада знала, що робила. Бо у її складі були і націоналісти, і просто патріоти. Ми поспішали її написати, поспішали її проголосити. Проголосити нам не вдалося б, якби не було загальнодемократичних процесів у цілій імперії, в тому числі і серед комуністів, і у Верховній Раді України.

Маймо на увазі, новообрана Верховна Рада зібралася у травні, а вже 16 липня народні депутати проголосували більш як 300 голосами за схвалення Декларації про державний суверенітет України — фактично за програму будівництва незалежної України, програму, яку ухвалила не Українська Гельсінська спілка, не Українська республіканська партія, а вищий законодавчий орган. За неї проголосувала значна частина комуністів. Отож ті комуністи, які проголосували за Декларацію, не виключено, дивилися на Росію. Але це не був вирішальний момент.

Олександр МОРОЗ:

— Я думаю, що у даному разі був збіг різних чинників. І те, що Росія прийняла першою подібну Декларацію, значною мірою вплинуло на рішення українського парламенту. В усякому разі, забезпечило одностайність голосування.

Над самим документом робота йшла тривалий час. Мабуть, з місяць. Йшла дискусія стосовно тих чи тих статей. Я пригадую: виступаючи тоді, і від себе особисто, і від більшості, вносив цілу низку пропозицій, зокрема стосовно 9 статті Декларації, де йшлося про формування безпеки держави, тощо. Тобто сам документ був напрацьований незалежно від російського чинника.

Але голосування було одностайне і тому, що була прийнята Декларація і Росією.

У Декларації було написано, що вона буде основою для Конституції і союзного договору. До договору діло не дійшло. А щодо Конституції, то вона, на жаль, не стала основою. Значною мірою її було використано, оскільки форма подачі матеріалу була конституційна, а багато не використано, бо, виявилося, що до влади прийшли ті творці Конституції, які хотіли диктатури. А це абсолютно не відповідало інтересам і тодішнього парламенту, парламенту, який приймав Основний Закон, і не відповідає інтересам суспільства сьогодні.

Сергій ДОРОГУНЦОВ:

— Я хочу сказати, що з ініціативи Президії Верховної Ради XI скликання я дав згоду і очолив робочу групу з розробки проекту Декларації про державний суверенітет Української РСР. Це було на початку квітня і до 1 травня текст проекту Декларації був готовий.

Востаннє ми вже тут, у приміщенні Верховної Ради, розглянули це питання і на неофіційному засіданні Верховної Ради, а точніше — на зборах народних депутатів на початку травня я виступив з доповіддю з цього приводу.

Проект Декларації продовжував доопрацьовуватися і вже пізніше — я не пам'ятаю: чи то в кінці червня, чи то на початку липня 1990 року — я виступав на офіційному пленарному засіданні з доповіддю про проект Декларації. Кілька днів ми його обговорювали, але близько 80 відсотків тексту було збережено в Декларації, яка була прийнята 16 липня.

Тепер стосовно хронології прийняття Декларації. Хочу сказати: твердження про те, що якби Росія не прийняла свою Декларацію, то Україна не пішла на цей крок, — не відповідає дійсності. Наша Декларація була готова до прийняття набагато раніше, аніж в Російській Федерації. Але сталося так, що процедура її прийняття затягнулася. І лише з однієї причини: бо ми не могли вирішити питання про обрання Голови Верховної Ради. Народна Рада, хоч і була чисельно невелика, блокувала розгляд цього питання. Вони вимагали, щоб Володимир Івашко, перед тим, як обиратиметься Головою Верховної Ради, склав повноваження першого секретаря ЦК КПУ. А той на такий крок згоди не давав. І так тривало тиждень за тижнем, день за днем. І тільки після того, як його, попри все, обрали, депутати погодилися приступити до розгляду цього ключового питання порядку денного.

Чимало членів робочої групи звинувачували мене в надмірному радикалізмі. Але пізніше життя спростувало ці звинувачення. Декларація вийшла виваженою, правильною, об'єктивною, необхідною на той час для України. Ми її прийняли слідом за Росією, це — історичний факт. Бо вони не витрачали стільки часу на вибори своїх керівних органів. І це — єдина причина.

Фото Василя АРТЮШЕНКА.

Прийнято Декларацію про державний суверінітет.

Анатолій ТОЛСТОУХОВ:

— Історія завжди робиться за рахунок внутрішнього чинника. А те, що зовнішній може впливати — з цим ніхто не сперечатиметься. Але мені здається, що ми були готові прийняти таке рішення. Інша річ, перебіг подій — політичних, історичних — підштовхнув і ми зробили це швидше. В чомусь, можливо, не допрацювали, не додумали, але те, що відбулася історична подія, те, що мало відбутися, зрозуміло для всіх.

І ті роки, протягом яких Україна існує, як незалежна держава, — найкраще тому підтвердження.

Декларація була першим таким документом, який приймав той склад Верховної Ради. З другого боку, це була наша відповідь на те, до чого прагнуло не одне покоління українців. Водночас Декларація — свідчення нашої готовності, попри усі труднощі, рухатися у майбутнє.

А тому я хочу сказати, що її прийняття — велика революція у маленькому залі.

Записав Володимир КОРОЛЮК.